

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: *Reflexia aspektu precedentnosti v preklade umeleckého textu : recepčné špecifiká a transferové postupy*

Autor: PhDr. Andrej Zahorák, PhD.

Oponent: doc. PhDr. Ivan Šuša, PhD.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce

PhDr. Andrej Zahorák, PhD., člen Katedry translatológie Filozofickej fakulty Konštantína Filozofa v Nitre, predkladá v odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo habilitačnú prácu pod názvom *Reflexia aspektu precedentnosti v preklade umeleckého textu: recepčné špecifiká a transferové postupy*. Téma habilitačnej práce vhodne a logicky zapadá do doterajšej autorovej publikačnej, vedeckej i pedagogickej činnosti v oblasti translatológie, najmä s konkrétnou aplikáciou na ruský a nemecký literárno-kultúrny priestor.

Z hľadiska náročnosti habilitačnej práce je potrebné spomenúť najmä ponúknutý doterajší syntetizujúci exkurz (v synchronno-diachrónnom kontexte) danej tematiky (teda prvú kapitolu) a tretiu kapitolu, v ktorej sa autor logicky a na základe doteraz rozpracovanej teórie zameriava na interpretačné, recepčné a translačné špecifiká, vrátane transferu etnokultúrnych špecifik do nemeckého kultúrneho prostredia (konkrétne diel *Eskorta*, *Plyš*, *Trol*, *Tahiti* od Michala Hvoreckého). V tejto kapitole oceňujem minucióznu prácu s textom (originál i preklad) a ich analýzu podľa vopred stanovených princípov. V závere tejto kapitoly ponúka aj zhrnutie a možné otázky do prípadnej diskusie z hľadiska transferu precedentných jednotiek a lingvokulturém v prekladovej komunikácii.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Úroveň spracovania tematiky je v súlade s obsahovými a formálnymi požiadavkami a kritériami, kladenými na tento typ záverečnej práce a nemám k nej pripomienky.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

Prvá kapitola sa zameriava na teoretické východiská skúmanej problematiky a to nielen z hľadiska vymedzenia a charakteristiky pojmu precedentnosti (ktorý je nosným fenoménom celej práce), ale aj jeho interdisciplinárnymi presahmi vo viacerých vedných oblastiach. Už samotné uchopenie konceptu precedentnosti v tomto zmysle prácu posúva do oblasti

areálových vzťahov a jednotlivých presahov medzi nimi, najmä v kontexte skúmania jazyka a kultúry vo vzájomnej interakcii. Autor si za základ zvolil lingvokulturologické hľadisko (neopomínajúc jednotlivé lingvokulturémy), ktoré prepojil s translatologickým hľadiskom. Značná časť práce (najmä v prvej kapitole) je venovaná extenzii pojmu precedentnosti (a neskôr precedentného textu, precedentnej situácie, mien a výpovedí) v doterajších výskumoch, najmä v ruskom vedeckom kontexte a všeobecným aspektom tohto fenoménu, ako aj ich funkciám v rôznom type diskurzov. Upozornil by som aj na aplikáciu týchto teoretických aspektov v konkrétnych výskumoch autora, primárne orientovaných na špecifiká recepcie a translácie precedentných fenoménov v umeleckom diskurze v odlišných lingvokulturologických priestoroch. Doktor Zahorák citlivo vníma rôzne fenomény (ako je napríklad etnokultúrna identita autora vo východiskovej kultúre, ako aj jednotlivých postáv v oboch priestoroch – teda východiskovej i prijímajúcej kultúre) a medzitextové vzťahy. V popredí je transfer precedentného fenoménu vo vzťahu východiskový jazyk (kultúra) a cieľový jazyk (kultúra) a to aj so zreteľom na recepčnú tradíciu. Autor dizertačnej práce v prvej (teoretickej a syntetizujúcej) časti cituje viacerých renomovaných autorov, najmä ruskej, nemeckej a slovenskej proveniencie, zároveň však odkazuje aj na vlastné výskumy a metodologické postupy (napr. s. 32-36). Osobne by som v tejto časti ešte uvítal d'urišinovské vnímanie kontaktológie vo vzťahu východiskový jazyk – cieľová kultúra.

Autor musel stráviť veľa času aj pri excerptčno-bibliografickej činnosti a príprave materiálov (textov – vo východiskovom i cieľovom jazyku). Výrazne bibliografický charakter má druhá kapitola, v ktorej autor prináša chronologický zoznam knižne vydaných prekladov slovenskej prózy do nemčiny v rokoch 2000-2020, vrátane grafu. Autor definuje dôvody tohto časového obdobia a komentuje vydanie či nevydanie diel nemeckej proveniencie v slovenskom kultúrnom prostredí podľa jednotlivých rokov. Je na zváženie, či tabuľka diel (strany 45-50) nemala byť súčasťou príloh, na druhej strane však chápem, že habilitant chcel pravdepodobne čitateľovi ponúknuť možnosť okamžitého konfrontovania textu s tabuľkou (nehovoriac o uľahčení čítania a celkovej prehľadnosti). V tejto časti autor naznačuje aktuálnu situáciu v prekladovej tvorbe slovenskej literatúry do nemčiny a čitateľa takpovediac pripravuje na nosnú – teda tretiu – kapitolu, ktorá sa týka práve fenoménu precedentnosti v románovej tvorbe Michala Hvoreckého (stále v kontexte prekladu). Štvrtá kapitola – teda prepis interview s autorom a prekladateľom – je síce obohatením práce, domnievam sa však, že nebola vyslovene nevyhnutnou. Má však svoj význam z hľadiska pochopenia určitých súvislostí (napr. autor a nemecké prostredie, ku ktorému mal blízko od detstva, forma spolupráce autora a prekladateľa a podobne). Uvedené aspekty mohli byť pokojne súčasťou už existujúceho textu

ako doplnkové informácie (napr. aj ako súčasť poznámok pod čiarou, ktoré habilitant nepoužíva).

Osobne by som privítal časť (nemuselo by ísť vyslovene o kapitolu), v ktorej by autor v kontexte medziliterárnych a medzikultúrnych vzťahov zhodnotil recepčnú situáciu v prijímajúcou (nemeckom) kontexte, resp. to, či dané diela našli nejakú odozvu (a tu sa opäť vraciame k spomínanej kontaktológii) v nemeckom kultúrnom priestore – napr. či vyšli o publikovaných dielach recenzie, informácie, či si ich všimla tamojšia literárna kritika, médiá a podobne. Ide však skôr o moje rady, rešpektujem ciele i metodológiu práce autora.

4. Posúdenie formálnej stránky práce – jazyk, štýl, štruktúra

Práca je na vynikajúcej lingvistickej úrovni (mierne výhrady mám len k absencii čiarok v niektorých prípadoch, resp. k používaniu výrazov ako „v texte presakujú realie“, ktoré do vedeckého textu nepatria a podobne). Habilitačná práca má jasnú a logickú štruktúru. Je rozdelená na štyri časti, ktoré sú rôzneho charakteru – od prvej teoreticko-syntetickej, pokračujúcou druhou (menej teoretickou a skôr naznačujúcou aktuálnu prekladovú situáciu zo slovenského do nemeckého jazyka), cez tretiu – analytickú kapitolu – až po štvrtú kapitolu, ktorá je vlastne vyhodnotením interview.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie/neudelenie titulu docent

Celkovo môžem skonštatovať, že autorovi sa podarilo naplniť cieľ, ktorý si stanovil v úvode – je kvalitným, hodnotným a prínosným príspevkom do oblasti translatológie, kultúrológie a v užšom zmysle aj do oblasti slovensko-nemeckých literárno-kultúrnych vzťahov. Na základe uvedeného pozitívneho hodnotenia pripúšťam PhDr. Andreja Zahoráka, PhD. k obhajobe habilitačnej práce a po úspešnej obhajobe mu **navrhujem udeliť** vedecko-pedagogický titul docent.

Bologna 15. 1. 2022

doc. PhDr. Ivan Šuša, Ph.D.